

Nette

Vaasan Sähkön
asiakaslehti
1 | 24

Monen
sukupolven
koti

Finanssiala
luonnon
puolella

Avaruuskeskus
auttaa
yrityksiä

SAMETTINEN
TALVIKEITTO
HELLII JA
LÄMMITTÄÄ

Vöyrin
mäkikotkat

KUVA LINUS LINDHOLM

Sisällys

Tämän numeron Teema-jutussa avaamme uusvanhaa ilmiötä, monisukupolviasumista, jossa eri ikäiset sukulaiset tai vieraat asuvat samassa kodissa, talossa tai pihapiirissä. Joillekin se voi olla hyvä ratkaisu esimerkiksi yhteisöllisyyden kaipuuseen, kulusäästöihin tai ikääntyvien hoivatarpeisiin.

3 Hyvä kysymys

Miksi meri savuaa talvella?

4 Teema

Monen sukupolven koti

12 Puheenaihe

Finanssiala haluaa suojella luontoa

14 Fiksumpi elämä

Energiatehokkuutta vanhaan taloon

16 Kimpassa

Parasta on lentää

20 Ajankohtaista

Mm. tuulivoimaloiden lapojen kierrätys, piirustuskilpailu alakoululille, uudet asiakasedut ja Datahub-asiakasportaali.

24 Edelläkävijät

Avaruuskeskus auttaa yrityksiä

26 Ristikko

27 Resepti

Kuin lämmin halaus

Tehokasta säästöä

Tammikuun huippupakkaset ja pörssisähkön hintapiikit yllättivät monet herättäen keskustelua energian käytöstä ja säästämisestä. Somessa keskusteltiin pimeässä kompuroivista vanhuksista, kynttilän valossa työskentelevistä etätyöläisistä ja lapsen tietokonepelaamisen rajoittamisesta pörssisähkön hinnan mukaan. Mietin, että ihmisillä ei ole tarkkaa käsitystä siitä, mihin kodissa energia kuluu.

Mihin energiaa kotitalouksissa kuluu eniten? Voin paljastaa, ettei se ole valaistus eikä yksittäinen viihde-elektroniikkalaitte tai kodinkone. Ne kattavat noin 12 % kotitalouksien energiakulutuksesta. Ylivoimaisen ykkössijan kodin energiakulutuksesta vie sisätilojen lämmitys. Muita energiasyöppöjä ovat käyttöveden lämmitys ja ilmastointi. Näistä kolmesta ilmastoinnin ja lämmityksen kulutukselta ei voi välttyä, mutta laitteistot kannattaa pitää kunnossa. Huonosti toimiva ilmanvaihto voi päästää suuremman määrän energiaa taivaan tuuliin. Lämpimän käyttöveden kulutukseen taas omalla toiminnalla on suuri vaikutus.

Missä sitten voi säästää? Se riippuu siitä, mistä on valmis tinkimään. Kodin lämpötilaa voi laskea, kunhan ei mennä alle 18 asteen. Ilmastointia voi säätää pienemmälle kalleimpien tuntien ajaksi. Muutoin liian alhainen sisälämpötila tai ilmastoinnin tukkiminen heikentää sisäilman laatua ja voi tehdä vahinkoa kodin rakenteisiin. Kylpyhuoneen lattialämmitystä, joka löytyy myös monesta kaukolämpöalosta, voi laittaa pienemmälle. Lattian ei tarvitse tuntua lämpöiseltä jalanpohjissa, vaikka se olisikin kiva aamutoimia tehdessä. Kodin märkätilat on usein suunniteltu hieinan muuta huoneistoa lämpimämmiksi, joten niissä ovi kannattaa pitää kiinni. Muuten kylpyhuoneen lattian pieni sähkövastus saattaa osallistua koko kodin lämmittämiseen.

Ylipäätään suurimmat säästöt saa sillä, että pitää kodin laitteet kunnossa ja ajan tasalla. Uuden kodinkoneen hankinnan ollessa ajankohtainen kannattaa hintalapun lisäksi tuijottaa esitteestä löytyvää energialuokkamerkintää. Energiatehokkaamman kuivausrummun valinnalla voi säästää jopa sata euroa vuodessa ja pyykinpesukoneella elinkaarensa aikana yhden pesukoneen verran sähkölaskussa.

Henri Alasaari

Tekninen asiantuntija

Vaasan Sähkö-konsernin asiakaslehti

Seuraava Nette ilmestyy 6/2024

Postiosoite: PL 26, 65101 Vaasa

Käyntiosoite: Kirkkopuistikko o, 65100 Vaasa

Puhelinvaihe: 06 324 5111

Asiakaspalvelu: 06 324 5750, asiakaspalvelu@vaasansahko.fi

Vaasan Sähköverkon vikailmoitukset: 06 324 5700

(24h, puhelut nauhoitetaan)

Internet: www.vaasansahko.fi

ISSN: 1458-7297

Toteutus: Aller Ideas

Päätöittäjä: Mikaela Jussila,

nette@vaasansahko.fi

Toimituskunta: Oona Björkbacka,

Johan Eriksson, Marko Hakamäki,

Mikaela Jussila, Mirja Kohtamäki

Painopaikka: UPC Print

Kansikuva: Kasper Dalkar

4041 0948

Painotuote

Miksi meri savuaa talvella?

Teksti **ELINA VIRONEN**

Kun meri on talvella sula, voi joskus näyttää kuin sen pinnasta nousisi savua. Ilmiötä kutsutaan merisavuksi. Sitä syntyy, kun ilman ja merenpinnan lämpötilaero on vähintään 15 astetta. Tällöin merestä haihtuva kosteus tiivistyy kylmässä ilmassa pilvipisaroiksi, jotka silmä havaitsee savuna. Mitä suurempi ilman ja veden pinnan välinen lämpötilaero on, sitä enemmän kosteutta haihtuu ja sitä korkeammalle merisavu nousee. Savu voi tanssia jopa kymmenien metrien korkeudessa. Merisavua voi havaita Suomessa sulan veden – myös järvien – yllä ympäri talven.

Asiantuntijana juttuun haastateltiin Ilmatieteenlaitoksen meteorologia **Niko Tollmania**.

Teksti SIRKKU SAARIAHO Kuvat KIRSI-MARJA SAVOLA

Monen sukupolven koti

Sukupolvien yhteisasuminen on ikiaikainen tapa, joka nostaa jälleen päätään. Kaikille se ei ole mahdollista tai mieluisaa, mutta se voi olla vaihtoehto moniin tilanteisiin: yhteisöllisyyden tai perheyhteyden vahvistamiseen, yksinäisyyden välttämiseen, kalliisiin asumiskustannuksiin tai hoivatarpeisiin.

Neljä sukupolvea yksivuotiaasta 78-vuotiaaseen saman katon alla: Sari Isoniemi, Saima Fristadius äitinsä Sofia Fristadiusen harteilla ja Marja-Liisa Isoniemi. Yhteisessä kodissa asuu myös kuusi podengo-koiraa.

Helsingin Marjaniemessä pitkän pöydän ääreen iltateelle on kokoontunut neljä sukupolvea. Kyseessä ei ole merkkipäivän vietto, vaan tavallinen tiistai-ilta.

Vanhin on **Marja-Liisa Isoniemelä**, joka on **Sari Isoniemelän** äiti, **Sofia Fristadiuksen** mummi ja pikkuisen **Saiman** isomummi. **Sami Hämäläinen** on Sarin puoliso, Sofian isä ja Saiman isofaija. **Daniel Fristadius** on Sofian puoliso ja Saiman isä.

Marja-Liisa on 78-vuotias, ja Saima kohta puolitoistavuotias. Lisäksi talossa temmeltää kuusi podengo-koiraa, neljässä polvessa nekin.

”Aika usein istumme näin pöydän ympärillä. Juomme iltateetä yhdessä tai pelaamme lautapelejä,” Sofia kertoo.

Voisimmeko kaikki asua yhdessä?

Monipolvinen asuminen on harvinaista, ainakin pääkaupunkiseudulla. Ajatus sukupolvien yhteiselämästä kuitenkin kutkuttelee monien mielessä – se, että eletäisiin yhdessä ja pidettäisiin huolta läheisimmistä, kuten ennen tehtiin.

Tällaisista ajatuksista Sami Hämäläinen ja Sari Isoniemelä lähtivät liikkeelle melkein kymmenen vuotta sitten. Pohdittavaa oli paljon: Voisiko niin oikeasti asua? Ketkä tulisivat asumaan: anopit, omat lapset puolisoineen? Miten he suhtautuisivat yhteisöllisyyteen? Löytyisikö Helsingistä sopivaa taloa vai pitäisikö se rakennuttaa?

Tonttia ei löytynyt eikä heti taloakaan, kunnes Marjaniemessä tuli vuonna 2015 myyntiin arkkitehti **Kaj Michaelin** 1970-luvun alussa suunnittelema komea talo. Se oli tarpeeksi iso, yli 300 neliometriä.

”Lähdimme katsomaan taloa naureskellen, mutta sen nähdessämme ajattelimme, että tästä hän voi tulla koti meille”, Sari kertoo.

Talo oli kahdessa kerroksessa: neljä makuuhuonetta, kuusi vessaa, valtava keittiö ja autotalli. Uima-altaan paikalle oli tehty oleskelutila.

Keväällä 2015 Sari soitti äidilleen, Marja-Liisalle, ennakoivan puhelun.

”Sari kysyi minulta, että jos hän ostaa Samin kanssa talon Marjaniemestä, muutammeko sinne heidän kanssaan vuokralle. Vastasin, että tulemme, jos saamme huoneiston, jossa on kaksi makuuhuonetta.”

Talossa tehtiin iso remontti. Huonejärjestystä muutettiin niin, että taloon saatiin kolme erillistä huoneistoa.

”Arkkitehti suunnitteli muutokset. Talotekniikka uusittiin, ja öljylämmitys vaihdettiin kaukolämpöön”, Sami kertoo.

Pääsiäisenä 2016 Marja-Liisa ja **Pepe**-vaari muuttivat yläkerran kolmioon.

Myös toista anoppia ja Sofian veljeä kysyttiin, mutta molemmat totesivat, että vaikka suku on tärkeä, he asuvat mieluummin omillaan. Sofialle päätös oli helppo: totta kai hän muuttaisi.

Vanhemmista pidetään huolta

Tärkeä syy sukupolvikodin hankkimiseen oli se, että hoitajina Sari ja Sofia olivat nähneet, mitä hoitajapula tarkoittaa.

”Meille kirkastui ajatus, että haluamme hoitaa perheenjäsenemme kotona mahdollisimman pitkään”, Sofia aloittaa.

”Ajattelin myös, että jos Sofia hankkii perheenisäystä, voimme auttaa häntäkin”, Sari jatkaa.

Suvun tuki ja apu tulivat tarpeeseen pian muuton jälkeen, kun **Pepe**-vaari sairastui. Hän sai olla kotona melkein kuolemaansa asti. Siitä on nyt viisi vuotta.

Seuraavaksi tarvittiin lastenhoitoapua. Molempien sukujen ensimmäinen lapsenlapsi, Saima, ei ollut helppo vauva.

”Ensimmäinen vuosi oli vaikea. Voimat olisivat loppuneet alkuunsa ilman isovanhempien apua”, Daniel sanoo.

Kaikkien apua tarvittiin taas syksyllä 2022.

”Ajattelimme, että vanhemmat hoidetaan, mutta sitten minä itse sairastuin”, Sami kertoo.

Sofia-tytär on nyt isänsä henkilökohtainen hoitaja. Hän pistää lääkkeitä, eikä Samia tarvitse viedä terveysasemalle.

”Minä autan kotona kaikessa ja olen Samin tukena ja turvana, kun käydään lääkärissä”, Sari kertoo.

Tärkeä tehtävä on myös Saimalla. Hän piristää isofaijaa kikkattelullaan hankalina hetkinä.

Neljän polven jakamistalous

Yhdessä asuminen on tuonut hyviä yllätyksiä. Yksi sellainen on tavaroiden yhteiskäyttö. Jokaisella taloudella ei tarvitse olla omaa silitysasemaa. Jos maito loppuu, voi lainalta naapurilta. Marja-Liisan Mansikka-auto on yhteiskäytössä.

”Koirienkaan hoitoa ei tarvitse järjestää muualle, jos olemme yön poissa. Tässä on paljon kaikkea arjen apua ja joustoa”, Sari kuvailee.

Seitsemässä vuodessa yhteiselämä on löytänyt uomansa. Sofia muistuttaa, että alussa oli enemmän hiertämistä, mutta nyt asiat soljuvat hyvin.

”Osaamme jo lukea toisiamme sen verran, että ei tarvitse riidellä. Jos kiukuttaa, voi mennä omaan huoneeseen ja laittaa oven kiinni”, Marja-Liisa naurahtaa. ●

Idea kimppakodista oli Sami Hämäläisen ja Sari-vaimon. Sinne muutti heidän tyttärensä kanssa myös puoliso Daniel Fristadius (viereisessä kuvassa).

Vaikka asutaan samassa talossa, toisen kotiin ei voi mennä koputtamatta. "Yhteiselämää helpottaa se, että emme ole yksi talous, vaan linkitetyt omat taloutemme. Meillä on omat menot ja tekemiset, kaikkea ei tarvitse jakaa. Apua ja seuraa on kuitenkin aina vain koputuksen päässä", Sofia sanoo.

4 huomiota sukupolviasumisesta

1 Uusvanha asumismuoto

Uudessa nousussa oleva sukupolviasuminen – ja muukin yhteisöllinen asuminen – on perinteikäs malli. Aiemmin oli esimerkiksi yleistä, että maatilalla asuttiin samassa huushollissa monessa sukupolvensa, tai kaupungissa leskiäiti muutti lapsensa perheen luo. Monissa maissa sukulaisten kesken asuminen on nykyisinkin varsin normaalia.

Monisukupolviasumisella voidaan viitata niin oman perheen eri sukupolvien yhteisasumiseen kuin muuten vain eri ikäisten ihmisten asumiseen joko samassa asunnossa, talossa tai tontilla.

Se kytkeytyy moniin megatrendeihin ja nykyaikaan: kaivataan yhteisöllisyyttä yksinäisyyden vastavoimaksi, haetaan turvallisuutta ja nostalgiaa, etsitään tapoja, joilla ikääntyvät saisivat asua kotona mahdollisimman pitkään, tai halutaan jakaa tavaroita ja tekemisiä sen sijaan, että kaikkien pitäisi omistaa tai tehdä kaikki itse.

Sukupolviasumisen moderneja muotoja ovat esimerkiksi eri ikäisille asukkaille suunnitellut yhteisölliset talot ja korttelit tai vaikkapa se, että sisarukset lapsineen jakavat kodin. Tai se, että aikuinen lapsi palaa kotiin pitämään huolta vanhemmistaan, tai isovanhemmat muuttavat lapsen perheen naapurisiin eläkepäivillään.

KUVA ISTOCK

2 Iloja ja ennakkoluuloja

Sosiaaliryöyön maisteriopiskelija **Sari Lampinen** selvitti monisukupolvista asumista *Kokemukset näkyviksi – yhteisöllisen asumisen hyvät käytännöt ja solmukohtat* -hankkeen osajulkaisussa.

Siitä käy ilmi, että Settlementiasuntojen monisukupolvissa kortteleissa naapureiden tapaaminen ja yhdessä toimiminen ovat olleet monille tärkeitä ja haluttuja asumisen kriteereitä. Penttilänrannan monisukupolvikorttelissa Joensuussa sukupolvia yhdistävää ajan-

viettoa ovat olleet retket ja perhekahvila.

Järjestetty toiminta kiinnostaa usein eniten lapsiperheitä ja eläkeläisiä, mutta nuorten saaminen yhteiseen monisukupolviseen toimintaan voi olla haastavaa. Jos tapahtumat ovat päivällä, nuoret ovat töissä tai opiskelemissa, illalla aika menee perheen tai kavereiden kanssa.

Selvityksessä haastateltavat arvelivat eri sukupolvien kohtaamisen haasteeksi ennakkoluulot.

”Asuminen yhteisöllisessä talossa ei tarkoita automaattista yhteisöllisyyden syntyä. Mikäli siihen halutaan panostaa, tulee sen luomiseen olla tiloja ja tilaisuuksia. Usein tarvitaan myös työnkettä, jonka ammattitaitoa on yhdistää ihmisiä”, Lampinen toteaa selvityksessä.

3

Perhemallin muutoksia

Väitöskirjatutkija **Anna Heinonen** näkee, että monenlaisen yhteisöllisen asumisen kiinnostuksen kasvaminen on myös osa suhteisiin liittyvää muutosta.

”Kulttuurinen ja yhteiskunnallinen malli on ollut ydinperhemalli, mutta varsin lyhyen aikaa.”

Heinosen mukaan ydinperheen malli saattaa olla muutoksessa. Ajatellaan, että parisuhteet eivät välttämättä ole enää koko elämän kestäviä aviosuhteita. Tilalle syntyy uusia suhdemalleja ja uusia tapoja asua, kuten esimerkiksi vuoroasuminen tai monisukupolviasuminen.

Se herättää monissa paljon kysymyksiä, aivan kuten yhteisöllinen asuminen muutenkin. Toisista olisi ihanaa elää yhdessä sukulaisten kanssa, toiset ovat huolissaan yksityisyydestä.

”Kun asutaan yhdessä, haetaan oman ja jaetun tilan rajaa. Halutaan olla yhdessä, mutta arvostetaan omaa tilaa ja rajoja etsitään hienovaraisilla tavoilla.”

4

Joustoa ja neuvottelua

Yhteisöasuminen on aina intiimiä, muistuttaa Anna Heinonen. Hän puhuu kehollisesta tiedosta, jossa asukkaat aistivat asuinkumppaneidensa elämää, oppivat toisten arjen rytmejä.

”Kulttuurisesti se yhdistetään vakiintuneisiin pari- ja perhesuhteisiin. Yhteisössä täytyy navigoida tilanteita ja etsiä tapoja elää yhdessä.”

Yhdessä asuminen on helpompaa, jos on hyvä neuvottelija ja luonteeltaan joustava.

”Mitä suuremman joukon kanssa asuu, sitä enemmän joutuu ottamaan huomioon erilaisia tapoja, sopeutumaan ja neuvottelemaan.”

Yhteisöasuminen on Heinosen mielestä kannatettava asia. Kotona on aina seuraa ja saa jakaa arjen asioita. Heinosen tutkimukset ovat osoittaneet, että yhdessä asuminen kiinnostaa myös introverttejä.

Meillä kotona

Asumisen trendeihin kuuluva muunneltavuus rimmaa hyvin yhteen sukupolviasumisen kanssa. Tiloja ja taloja voi käyttää moneen.

LÄHIMUMMULA | Ajatus samalla tontilla asuvista vanhemmista alkoi tuntua pandemia-aikana hyvältä ja jäi monilla kytämään. Jos ikääntyvät vanhemmat asuivat lähellä, he olisivat osa perhettä ja saisivat arkipäivän tukea ja turvaa elämäänsä. Yksi ratkaisu tähän: minitalo! Talonvalmistajilla on tarjolla paljon erilaisia 30–49 neliön talomalleja. Niiden hankkiminen ja pystytys on tehty vaivattomaksi. Minitalolla on pitkä elinkaari: se voi toimia myös työtilana, teinien asuntona tai lyhytaikaisena vuokra-asuntona. Tulevaisuudessa se voi olla jopa kodin myyntivaltti.

SUKUPOLVITALO | Entä jos rakentaisit itse? Talotehtaat kertovat valmistavansa talopakettit ”sinun suunnitelmiesi” mukaan. Sukupolvitalossa mietitään eri ikäisten tarpeita käytännössä asukkaiden kanssa. Rakennettaessa voidaan huomioida myös ikääntyvien tulevat tarpeet, kuten yksitasaisuus, turvalliset materiaalit ja esteettömyys.

MESSUIDEITOITA | Asunomessuilla erilaiset yhteisöllisen asumisen muodot ovat olleet esillä jo pitkään. Lohjan messuilla vuonna 2021 puhuttiin yhteisöllisyydestä ja sukupolviasumisesta ratkaisuna ikääntyneiden asumiseen ja yksinäisyyteen. Sosiaalisuutta ja yhteistä toimintaa haettiin Kohtaamisia-korttelin yhteistiloilla. Koska suomalainen asuu mielellään omakotitalossa, messujen pientalolualueellakin oli huomioitu eri sukupolvien asuminen lähekkäin. Viime kesänä Loviisan asunomessuilla Kuningattarenrannassa muutamissa suurissa taloissa oli erillinen yksio keittiöineen ja kylpyhuoneineen. Ne kiinnostivat kovasti kävijöitä.

UUTTA KYSYNTÄÄ | Jotkut kiinteistövälittäjät ovat kertoneet huomanneensa kiinnostuksen lisääntymistä huomattavan isoista asunnoista ja taloista, joihin mahtuisi asumaan monta sukupolvea. Näinä aikoina tällaisia potentiaalisia sukupolvikoteja voi löytää yllättävänkin sopuisalla hinnalla.

Asta Ikonen ja Raakel Hihnala viihtyvät Tesomalla. Kaikki on lähellä kaupasta kirjastoon. Pihassa on yhteiskäyttöauto. "Ei ole tarvinnut olla yksin eikä yksinäinen. Hyvin on löytynyt tekemistä ja juttuseuraa."

Keväisin siivotaan talkoilla yhteinen piha ja rapsutellaan istutukset kesäkunttoon. Jokainen saa halutessaan oman istutuslaatikon pihalle. Laatikot ovat keuhalla suosittu tapaamispaikka.

"Istutaan laatikoiden reunalla, puhutaan ja vertaillaan istutuksia", Asta kertoo.

"Tai lähdetään yhdessä läheiselle kentälle pelaamaan bocciaa", Raakel jatkaa.

••••

Asumisoikeustalossa, jossa Asta asuu, on asukastoimikunta.

"Sen kautta voimme tehdä aloitteita muun muassa isännöitsijälle."

Toimikunnalla on pieni toimintaraha, jolla se on järjestänyt kesäjuhlia koko korttelille.

"Tyttäreni oli yhteisökoulutuksessa. Hän auttoi minua perustamaan kerhon, joka pelaa Skip-Bo-peliä kerran viikossa pihatalolla", Raakel kertoo.

"Samaan aikaan siellä kokoontuu myös äiti-lapsikerho. Käyvät isätkin siellä leikkimässä taaperoiden kanssa", Asta täydentää.

Yhteisöpedagogin tapaaminen on Astan ja Raakelin toivelistalla. Olisi kiva saada sparrausta ja ideoita.

Neljä vuotta on lyhyt aika, mutta asuminen monisukupolvisessa korttelissa tuntuu hyvältä. Naapuriapua on aina saanut, jos sitä on kaivannut.

"Minusta se, että asukkaat tuntevat toisiaan, tuo asumiseen turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Omassa WhatsApp-ryhmässä vaihdetaan naapureiden kanssa kuulumisia ja tietoja", Asta kertoo.

KUVAT MARJAANA MALKAMÄKI

Kortteli kaikenikäisille

Asta Ikonen ja Raakel Hihnala ovat asuneet lähes neljä vuotta Tampereen Tesomalla elinkaarikorttelissa. Pihatalo, aula ja piha yhdistävät talojen erisukupolviset asukkaat.

Asta Ikonen ja Raakel Hihnala muuttivat kolmesta erilaisesta asuintalosta ja palvelutalosta koostuvaan, eri-ikäisille suunniteltuun Tesoman elinkaarikortteliin Tampereelle sen valmistuttua keväällä 2020. Porvoolainen Asta etsi sopivaa asuinpaikkaa eläkevuosilleen.

"En minä Tampereelta ketään tuntenut, mutta kaupunki on puolessa välissä lasteni asuinpaikunkeja."

Seinäjoella asunut Raakel jäi leskeksi 2015. Tampereella asuvat tyttäret toivoivat äitinsä muuttavan lähemmäksi heitä. Siinä meni tovi, mutta lopulta Raakel muutti upouuteen asuntoon korttelin vuokrataloon.

"Olin pitkään omaishoitajana, joten halusin elämää ympärilleni."

Monisukupolvisen asumisen yhteisöllisyyden toteutuminen on pitkälti kiinni asukkaista. Tesoman korttelissa on kaksi hyvää tapaamispaikkaa. B-talon aula on kaikkien olohuone.

"Siellä näkee perheitä ja nuoria, jotka menevät pyykille. Monet jäävät juttelemaan, ja siinä samalla tutustutaan", Raakel kertoo.

Toinen kohtaamispaikka on korttelin pihatalo. Talo saunoineen on kaikkien käytössä. Asukkaat voivat järjestää siellä omia tai naapurustojuhlia sekä pitää kerhoja, jumppia tai muita kokoontumisia.

Talojen käsityöharrastajat ovat tehneet pihatalon seinälle yhdessä ison neuletyön.

"Työ valmistui pikkuhiljaa puolen vuoden aikana", Asta kertoo.

Yksin vai yhdessä?

Yksinasuvien määrä Suomessa on kaksinkertaistunut vuodesta 1990, ja samantyyppinen tilanne on monissa muissakin maissa. Vuoden 2022 lopussa maassamme asui yksin 1,3 miljoonaa ihmistä, joista 45 prosenttia oli 60 vuotta täyttäneitä.

Väestörakenteen kehitys johtaa ikääntyneiden suhteellisen määrän kasvuun. Se voi tarkoittaa myös yksinäisten määrän kasvua. Yksinäisyyden riskitekijöihin lasketaan yksin asumisen lisäksi leskeys ja tärkeiden ihmisen suhteiden luonnollinen väheneminen.

Yksin eläminen ei läheskään aina tarkoita yksinäisyyttä, vaan se voi olla valinta. Voinee kuitenkin olettaa, että erityisesti osa iäkkäistä yksineläjistä haluaisi asua yhdessä jonkun kanssa tai lähellä omaa perhettään tai sukuaan. Sukupolviasuminen voisi olla yksi vaihtoehto tällaisiin tilanteisiin.

Lähde: Tilastokeskus

KUVATISTOCK

Yhteisön demokratiaa

Vaikka sukupolvikodissa asuu rakkaita läheisiä, silti on tarpeen puhua käytännöistä ja sopia sääntöjä. Näin konkarit neuvovat:

Perheparlamentti on hyvä muoto puhua yhteisistä asuminen liittyvistä asioista ja ideoista. Se voidaan järjestää määräajoin tai kutsua kokoon kenen tahansa ehdotuksesta.

Tehtävä- ja työlistat ovat usein toimiva ratkaisu, jos eletään yhteistaloudessa. Vastuut jakautuvat, ja kaikki tulee hoidetuksi.

Hiljaisista ajoista kannattaa sopia yhteisen katon alla asustellessa. On tärkeää, että

kaikilla on mahdollisuus omiin harrastuksiin ja mieltymyksiin, mutta myös hiljaisuudelle on tarvetta.

Raha-asiat on fiksua tehdä selkeiksi: miten esimerkiksi asumisen kulut, ruokaostokset ja yhteiskäyttöön tulevat hankinnat hoidetaan?

Lapsenvahtihommat eivät saa langeta kaikissa tilanteissa automaattisesti isovanhemmille, ellei niin ole sovittu. Kaikilla on omat aikataulunsa ja menonsa.

Gallup

Voisitko asua samassa talossa tai samalla tontilla vanhempiesi kanssa?

27%
Joo, perhe on paras!

73%
Ei ole minun juttuni.

Kysely järjestettiin Vaasan Sähkön IG Storyssä. Vastaajia oli 853.

Mallia televisiosta

Supersuosittu *Tyttökullat*-tv-sarja (1985–1992) esitteli kolme reilusti keski-ikäistä ystävätärtä sekä yhden tyttökullan äidin. Idea on toimiva oikeassa elämässäkin! Jos sinulla on tarpeisi nähdä liian iso asunto ja olet aina halunnut asua kuin tyttökullat, tartu rohkeasti ideaan ja kysy sopivilta sukulaisiltasi, olisiko heillä kiinnostusta. Uutta asumismuotoa voi testata lyhyen patkan vaikkapa loma-aikana.

Finanssiala haluaa suojella luontoa

Suuri osa yrityksistä on riippuvaisia luonnosta, jota kulutamme nopeammin kuin se uudistuu. Kun luonto voi hyvin, bisneskin kukoistaa, sanoo Finanssiala ry:n toimitusjohtaja Arno Ahosniemi.

Teksti JOHANNA TILUS Kuva MARI LAHTI

Luonnonsuojelua ja tuotantotaloutta ei ole totuttu liittämään yhteen, mutta nyt tilanne vaikuttaa lupaavalta. Yhä useampi suur yritys ja -sijoittaja on erityisesti viime vuoden aikana nostanut keskeiseksi puheenaiheeksi luonnon arvon ja luontokadon seuraukset.

Luonnon köyhtyminen vaikuttaa kaikkien yritysten liiketoimintaan joko suoraan tai epäsuoraan. Tarjoaahan luonto monella toimialalla paitsi tärkeitä materiaaleja, energiaa ja juomakelpoista juomavettä, myös aineetonta hyvää, kuten tärkeän hyvinvoinnin lähteen.

”Jos ilmastonmuutos muuttaa jonkin raaka-aineen tuotantoalueen sääolosuhteita tai jokin osa maapallosta menee asumiskelvottomaksi, sillä on valtavia vaikutuksia talouteen. Ilman toimivaa luontoa ja maapalloa ei ole toimivaa taloutta”, Finanssiala ry:n toimitusjohtaja **Arno Ahosniemi** kiteyttää.

Rahaa kestävään talouteen

Finanssiala ry oli yksi viime marraskuussa Helsingissä järjestetyn oman alansa luontohuippukokouksen, The Finnish Finance Nature Summitin, järjestäjistä.

Luontokatoa käsitelleen kokouksen yksi merkittävimmistä puhujista oli

suurpankki JP Morgan Asset Managementin kestävän sijoittamisen johtaja **Jennifer Wu**. Hän latoi luontokadosta kaunistelematonta dataa pöytään: jo 75 prosenttia maapallon pinta-alasta on ihmisen merkittävästi muuttamaa, ja nykyisellä luonnonvarojen käytöllä tarvittaisiin 1,6 maapalloa. Ihmiset siis kuluttavat luontoa nopeammin kuin se ehtii uudistua.

”Ilman toimivaa luontoa ja maapalloa ei ole toimivaa taloutta.”

Huojentavaa on se, että talousala voi olla mukana kääntämässä kehitystä luonnolle suosiolliseen suuntaan. Wu neuvoo rahoitusmarkkinoita ja talouden toimijoita kiinnittämään luontokatoa torjuttaessa huomiota niihin toimialoihin, joissa vaikutus luontoon on suurin: esimerkiksi ruoka-, lääke- ja energia-teollisuuksiin, Suomessa erityisesti metsäteollisuuteen.

Käytännössä pankit ja sijoittajat voisivat siis keskittää rahavirrat niille yrityksille, jotka toimivat kestävän talouden perustalta.

”Esimerkiksi Suomessa eläkeyhtiöt ovat monessa yrityksessä merkittäviä omistajia, joten niillä on paljon sananvaltaa siinä, mihin varoja sijoitetaan”, Ahosniemi sanoo.

Kuluttajat edellyttävät vastuullisuutta

Yritysten toimintaa ohjataan edistämään luonnon monimuotoisuutta myös lainsäädännöllä ja erinäisillä maiden välisillä sopimuksilla. YK:n ilmastokokouksessa Dubaissa saatiin juuri loppuvuodesta aikaan historiallinen sopu, jonka tarkoitus on päästä vähitellen eroon ilmastopäästöjä aiheuttavista fossiilisista polttoaineista, eli öljystä, kivihielestä ja maakaasusta, ja korvata ne uusiutuvilla energianlähteillä.

Sopimus on merkittävä, mutta yritysten kannattaa miettiä toimintamallejaan ja arvojaan myös tavallisten kuluttajien takia. Ahosniemen mukaan ihmiset ovat nykyään hyvin tiedostavia eivätkä halua rahoittaa luontokatoa aiheuttavaa toimintaa.

”Yritysten ei kannata väheksyä kuluttajavoimaa. Jos yritys ei tarjoa kestävän kehityksen tuotteita ja palveluita, se erottuu kyllä epäedullisesti joukosta. Luonnonsuojelu on nykyään ihan valtavirtaa – business as usual.” ●

Arno Ahosniemi

Tekee avointa ja vastuullista edunvalvontaa suomalaisen finanssialan ja yhteiskunnan parhaaksi Finanssiala ry:n toimitusjohtajana.

Työskennellyt aiemmin pitkään journalistina, esimerkiksi vuosina 2013–2023 *Kauppalehden* vastaavana päätoimittajana ja vuonna 2009 Vaasassa ilmestyneen *Pohjalaisen* päätoimittajana.

Asuu Helsingissä. Perheeseen kuuluvat puoliso, kaksi lukioikäistä lasta ja kääpiösnautseri.

LUKIJAN
TOIVE

4
KEINOA
PIENENTÄÄ
ENERGIALASKUA

Energiatehokkuutta vanhaan taloon

Jo ikkunatiivisteiden säännöllinen uusiminen ja älytermostaattien hankinta voi tehdä kodista energiatehokkaamman. Lue, mitä sinäkin voit tehdä!

Teksti **ELINA VIRONEN** Kuvat **ISTOCK**

Kodin energiaremontti pienentää energialaskua ja asumisen hiilijalanjälkeä. Jos energian hinta nousee, remontti hillitsee kustannusten nousua. Usein se myös lisää asumismukavuutta.

Painetta rakennuskannan energiatehokkuuden lisäämiseen tulee Euroopan unionin tasolta. EU:n komissio ja parlamentti hyväksyvät alkuvuonna 2024 uudistetun rakennusten energiatehokkuusdirektiivin, jossa tavoitteena on tehostaa rakennusalan energiate-

hokkuutta ja pienentää sen kasvihuonepäästöjä vuoteen 2030 mennessä. Rakennusala halutaan ilmastoneutraali vuoteen 2050 mennessä. Tämä näkyy jäsenmaissa tiukentuvina energiatehokkuusvaatimuksina.

Jo pienet teot vaikuttavat kodin energiatehokkuuteen. Ikkunatiivisteiden säännöllinen uusiminen vähentää lämmön karkaamista ja vedon tunnetta sisätiloissa. Joillain kymmenillä euroilla voit lisätä kodin lämmitysjärjestelmään älytermos-

1 Kulut kuriin automaatiolla

Lämmitä kotisi taloudellisesti taloautomaation avulla. Aloita vaikkapa älytermostaateista, jotka ohjaavat sähköpattereita tai lattialämmitystä. Niiden avulla voit luoda lämmitykselle ohjelmia: jos olet arkisin työpaikalla, lämmitys voi olla silloin pienemmällä. Fiksummat älytermostaattit ajoittavat lämmitystä pörssisähkön hinnan mukaan.

”Pörssisähköohjaus voi lämmittää kotia halvemmilla tunneilla hieman tavallista lämpimämmäksi tai nostaa varaajan lämpötilaa korkeammaksi. Kalliimmilla tunneilla lämmitys voi olla pienemmällä. Lämmitysjärjestelmän varaavuus ja talon rakenteellinen energiatehokkuus vaikuttavat siihen, kuinka tehokkaasti hintojen vaihtelua voidaan hyödyntää”, Teemu Kettunen sanoo.

Älytermostaattien hinnat vaihtelevat kymmenistä euroista muutamaan sataseen. Markkinoilla on myös kokonaisvaltaisia automaatiojärjestelmiä, jotka ohjaavat useita laitteita – esimerkiksi sähkölämmitystä ja ilmalämpöpumpua – pörssisähkön hinnan ja aikaohjelmien mukaan sekä huomioivat aurinkosähkön tuotannon ohjauksessa. Järjestelmät maksavat asennuksineen 2 000–3 000 euroa. Palvelussa voi lisäksi olla kuukausimaksu.

taatteja, mikä auttaa pienentämään lämmityslaskua.

”Kannustaisin omakotiasukkaita laatimaan taloon pitkän aikavälin suunnitelman talon kunnossapidosta ja energiatehokkuuden parantamisesta. Tässä voi käyttää apuna alan ammattilaista. Huolellisesti tehty suunnitelma auttaa arvioimaan kannattavia toimenpiteitä ja niiden sopivaa ajoitusta sekä huomioimaan toimenpiteiden keskinäisiä vaikutuksia”, Motivan asiantuntija **Teemu Kettunen** sanoo. ■

2 Ilmanvaihto kuntoon

Varmista, ettei vanha ilmanvaihtokone syö turhaan energiaa: hanki ulko-oven viereen asennettava kotona-pois-kytkin. Se on helppo napsauttaa poissa-tilaan kotoa lähtiessä.

”Poissa-tilassa ilmanvaihtoa on vähemmän, sisälämpötila lähtee mahdollisesti hieman tippumaan, ja liesikin voi mennä pois päältä”, Kettunen sanoo.

Kun kodin ilmanvaihtokone uusitaan, kannattaa hankkia laite, jota on mahdollista ohjata sisäilman kosteuden ja hiilidioksidipitoisuuden mukaan.

”Ilmanvaihtoa voidaan ohjata esimerkiksi kylpyhuoneessa olevan kosteusanturin kautta. Ilmanvaihto on suihkun jälkeen kovemmalla ja palautuu normaaliin ilmanvaihtotilaan huoneen kuivuttua.”

Taloissa, joissa on huippuimuri, voidaan harvita nykyaikaiseen tulo- ja poistoilmanvaihtoon siirtymistä, mikä edellyttää tuloilmakanavoinnin rakentamista. Kun asuntoon tuleva ilma on esilämmitettyä, lämmityskustannukset pienenevät merkittävästi.

3 Tuota sähköä itse

Aurinkopaneeleilla tuotat

osan kodin sähköstä ilmaiseksi. Aurinkosähköjärjestelmä kannattaa mitoittaa kodin sähkönkulutuksen mukaan. Ylimääräisen tuotannon voi myydä sähkönmyyjälle pienellä korvauksella, mutta taloudellisesti kannattavinta on käyttää mahdollisimman iso osa aurinkosähköstä itse.

”Itse käytetyn aurinkosähkön osuutta voi lisätä esimerkiksi hankkimalla sähköllä lämpiävään käyttövesivaraajaan ohjauksen, joka nostaa varaajan lämpötilaa korkeammaksi, kun aurinkosähköä tuotetaan paljon”, Kettunen vinkkaa.

4 Vähemmän energiaa harakoille

Vie käsi lähelle ikkunan karmia. Jos tunnet vetoa, voi olla aika uusien ikkunoiden tiivisteet. Panosta laadukkaisiin silikonipohjaisiin tiivisteisiin. Vai onko aika vaihtaa ikkunat?

”Ikkunoiden vaihtaminen ei yleensä maksa itseään kovin nopeasti takaisin, joten vain energiansäästön takia vaihtaminen ei ole usein taloudellista. Jos ikkunat ovat huonokuntoiset, esimerkiksi karmeissa alkaa olla lahovikaa, on hyvä pohtia vaihtamista. Ikkunoita uusittaessa kannattaa valita energiatehokkaat ikkunat.”

Lämmön karkaamista harakoille voi vähentää myös parantamalla seinien ja katon lämmöneristävyyttä. Seinien lisäeristäminen on suurempi remontti, joka on järkevää tehdä julkisivuverhoilun uusimisen yhteydessä. Yläpohjan lisäeristys taas on usein helppo toteuttaa.

Teksti **ELINA VIRONEN** Kuvat **KASPER DALKARL**

Parasta on lentää

Mäkihyppy on ympärivuotinen harrastus, jossa saa lentää ja jossa tulee joskus hiki, kertovat kolme kahdeksanvuotiasta Vöyrin mäkipotkua, Ivar Skott, Johannes Hautanen ja Alex Nysten. Heidän unelmissaan on hypätä lentomäestä. Valmentaja Ulf Nyman opettaa ja kannustaa innokkaita lapsia.

Alex Nysten

Ivar Skott

Johannes Hautanen

Mäkihyppäminen ei ole ollenkaan pelottavaa, ainoastaan jännittävää ja hauskaa, Alex, Ivar ja Johannes kertovat.

Lapset vasemmalta oikealle: Ludvig, Vincent ja Eskil Palmujoki, Alex Nysten, Ivar Skott, Johannes Hautanen, Ilse Skott, Dominic Knuutila ja takana valmentaja Ulf Nyman.

Ivarin pikkusisko, 5-vuotias Ilse Skott, harrastaa myös mäkihyppyä samassa joukkueessa. Hän ottaa vauhtia hyppyyn hieman matalamalta kuin vanhemmat hyppääjät.

Treeneissä hypätään yksi kerrallaan. Muuten tulisi kaaos, valmentaja Ulf Nyman sanoo.

Alex Nysten hypäämässä.

Pojat haluavat jatkaa harrastusta pitkään - Ivar vanhaksi asti.

Ivar: ”Tykkään mäkihypystä, koska siinä saa lentää. Se on kivaa ja jännittävää.”

Johannes: ”Minä tykkään hypätä pitkälle. Pisin hyppyni on jotain neljä metriä.”

Ivar: ”Minä hypäsin kisoissa kuusi metriä. Haluaisin joskus hypätä lentomäestä.”

Johannes: ”Minäkin. Se olisi aika rohkeaa.”

Valmentaja Ulf: ”Lentomäki on kaikista suurin mäki. Siinä pystyy hyppäämään 200 metriä. Nyt hyppäämme mäessä, jossa voi hypätä enintään kymmenen metriä.”

Ivar: ”Keksin, että haluan aloittaa mäkihypyn, kun näin mäkihypyvä televisiosta. Se näytti jännittävältä.”

Alex: ”Minä ja Ivar olemme samassa koulussa, ja Ivar kertoi, että mäkihyppy on tosi kivaa. Minäkin ajattelin kokeilla.”

Ivar: ”Osa kavereistani ajattelee, että tämä on vaarallinen harrastus, vaikka oikeasti mäkihyppy on aika turvallinen laji. Olisikohan jopa maailman turvallisin.”

Ulf: ”Kyllä, mäkihyppy on turvallinen laji.”

Johannes: ”Minä kerroin harrastuksestani yhdelle kaverilleni, ja nyt kaikki tietävät, että olen mäkihyppääjä.”

Alex: ”Minun kaverini ihmettelevät, miten uskallan. Ensimmäisellä kerralla minua jännitti hypätä, mutta se meni tosi hyvin. Mäkihypyssä on helpompi pysyä pystyssä kuin kaatua.”

Johannes: ”Minä olen kaatunut vain loppujarrutuksessa.”

Ivar: ”Minä olen kaatunut hypätessä kerran. Se ei sattunut. Tulin maahan mahalleni, ja sukset sojottivat eri suuntiin.”

••••

Alex: ”Mäkihypyssä helpointa on hyppääminen ja vaikeinta suksien ottaminen pois jalasta.”

Ulf: ”Vanhemmat ovat mukana harjoituksissa ja auttavat lapsia laittamaan sukset jalkaan ja kantamaan niitä, koska meillä ei Vöyrillä ole hiihtohissiiä hyppyrimäissä. Vanhempien apu on todella tärkeää. Meitä on paikalla kaksi valmentajaa, minä ja Leif Thors. Joskus hänen tyttärensä Alva Thors on ollut valmentamassa lapsia. Alva oli viime vuonna naisten yhdistetyn MM-joukkueessa. Silloin katsoimme kaikki kisoja televisiosta.”

Ivar: ”Alva sai seuran päätösjuhlissa ison pokaalin. Ja minä sain 25 euroa.”

Ulf: ”Kaikki nämä pojat saivat stipendin.”

Johannes: ”Tykkään Ulfista ja Leifistä, koska he sanovat, että hyppään hyvin. Jos Ulf kutsuu meitä väärällä nimellä, hän on luvannut, että saamme heittää häntä lumipallolla.”

Ulf: ”Hyppääjiä on niin monta, että joskus nimet menevät sekaisin. Ludvig ja Vincent ovat saaneet heittää minua lumipallolla useamman kerran. Meillä on harjoituksissa tosi hauskaa. Kaikki tulevat innoissaan paikalle ja lähtevät hyvillä mielin.”

Alex: ”Aika menee aina tosi nopeasti treeneissä.”

••••

Ulf: ”Harjoittelemme kerran tai kaksi viikossa. Alkutilvi oli niin kylmä, että treenasimme vain torstaisin. Pakkasrajamme on noin kaksikymmentä astetta.”

Ivar: ”Kun hyppäämme, meillä on päällä lämpimät mäkihypypuvut.”

Ulf: ”Talvella puvun alla pitää olla lämmin paita ja pitkät kalsarit.”

Johannes: ”Joskus treeneissä tulee hiki, joskus ei.”

Ulf: ”Kesällä hypätessä tulee kyllä varmasti lämmin.”

Ivar: ”Joo! Kesällä mäkihypypuvun alle puetaan shortsit ja t-paita.”

Ulf: ”Kesällä hyppäämme muovimäessä. Vöyrillä isommat mäet on muovitet-

FAKTA

Juniorimäkihyppääjät

- * Kahdeksanvuotiaat Ivar Skott, Johannes Hautanen ja Alex Nysten harrastavat mäkihypyä Vöyrin Vörä IF -seurassa. Heidän valmentajinaan toimivat Ulf Nyman ja Leif Thors.
- * Kahdeksan lapsen porukka harjoittelee 1–2 kertaa viikossa. Ryhmässä on 5–12-vuotiaita tyttöjä ja poikia.
- * Lajiin voi tutustua hiihtolomalla Vörä IF:n järjestämässä tapahtumassa, jossa uudet harrastajat pääsevät kokeilemaan mäkihypyä.

tu, ja olemme laskeneet niissä alamäkeä. Ne ovat olleet lapsille vielä liian isoja hyppäämiseen. Olemme käyneet hyppäämässä Seinäjoella pienemmässä muovimäessä. Sinne on vain noin tunnin ajomatka Vöyriä.”

Johannes: ”Muovilla ei ole niin kivaa laskea kuin lumella. Talvi on muutenkin lempivuodenaikani, koska silloin voi laskea pulkalla, hypätä mäkeä ja hiihtää. Hiihdossa hauskinta on laskea mäkiä.”

Alex: ”Muovilla kaatuminen sattuu enemmän kuin lumella. Siksi lumella laskeminen on kivempaa.”

Ivar: ”Minusta molemmat ovat yhtä hauskoja.”

Ulf: ”Mikä kesän Seinäjoen-reissussa oli parasta? Ehkä kun kävimme harjoitusten jälkeen syömässä Seinäjoen Burger Kingissä?”

Johannes: ”Joo!”

Ivar: ”Parasta olivat pahvikruunut, jotka saimme sieltä.” ●

Uteliaisuus vie eteenpäin

Marita Klockars innostuu työstään Vaasan Sähköllä vielä 23 vuoden jälkeen. Uteliaisuus ja uuden oppiminen ovat mahdollistaneet hänelle moninaiset työtehtävät.

Teksti **ELINA VIRONEN**
Kuva **LINUS LINDHOLM**

1 Mitä teet työksesi?

"Työaikani jakaantuu tasan kahteen eri työhön. Olen ollut prosessikehittäjä noin vuoden ja aloitin tietosuojavastavaa vuoden 2024 alussa. Ensimmäisessä tehtävässäni kehitän prosesseja ja vähennän manuaalista työtä robotiikan avulla. Kuulun myös asiakastietojärjestelmän testiryhmään, jossa olen päävastuussa järjestelmän testaamisesta myynnin prosessien osalta.

Viime vuosina iso osa työajastani on kulunut Datahubin käyttöönotossa. Se oli iso projekti, jossa teimme yhteistyötä sekä Vaasan Sähkön konsernin sisällä että muiden sähköalan toimijoiden, kuten Fingridin, kanssa. Datahub on sähkön vähittäismarkkinoiden keskitetty tiedonvaihtojärjestelmä, joka otettiin käyttöön vuoden 2022 helmikuussa. Ennen sähkönmyyjät ja verkkoyhtiöt kommunikoivat kahdensiväisesti, mutta nykyään kaikki asiakasdata- ja sopimusasiat kulkevat Datahubin kautta.

Toisessa työssäni tietosuoja-asiat tulevat päivä päivältä tutummiksi, sillä olen mukana viikoittaisessa tietoturvaryhmässä. Siellä käymme läpi kyberturvallisuus- ja tietoturva-asioita digitiimin kollegoiden kanssa."

Nimi: **Marita Klockars**
Ammatti: **prosessikehittäjä ja tietosuojavastava**
Koulutus: **merkonomi**
Harrastukset: **kuorossa laulaminen, ulkoilu ja mökkeily**
Perhe: **puoliso ja kaksi lasta**

2 Mikä innostaa uusiin haasteisiin?

"Ehkä se on uteliaisuutta. 23 vuoden työkokemus on tuonut laajaa osaamista ja antaa rohkeutta tarttua haasteisiin. Tuntuu hyvältä, kun voin hyödyntää osaamistani ja olla avuksi.

Ennen kuin aloitin Vaasan Sähkön asiakaspalvelussa vuonna 2001, olin töissä atk-firman toimistolla. Kaipasin lisähaastetta. Tänne tultuani töissä ei ole ikinä ollut tylsää. Työskentelen oman ja muiden tiimien kanssa, ja yhdessä pääsemme tavoitteisiin.

Olen saanut olla mukana sähköalan monissa muutoksissa, ja ala kehittyy edelleen. On asiakastietojärjestelmän päivityksiä, lakimuutoksia ja sähkönyyntiehtojen muutoksia.

Uutta on myös se, että sähkön hinta vaikuttaa entistä enemmän ihmisten elämään. Kehitämme uusia sähkötuotteita, jotta asiakas voi kulutuksellaan vaikuttaa entistä tehokkaammin kustannuksiin."

3 Kuinka olet kehittynyt työssäsi?

"Pysyn kärryillä sähköalan muutoksista seuraamalla Fingridin ja Energiaviraston uutiskirjeitä ja olemalla mukana Fingridin asiakastoimikunnassa, josta saa hyvin tietoa ajankohtaisista asioista. Opin jatkuvasti uutta myös ihanilta kollegoilta. Saan lisää intoa työhön eri tiimien kanssa työskentelystä.

Kun aloitin Vaasan Sähköllä asiakaspalvelussa, tietämykseni sähköalasta oli nolla. Sain mahdollisuuden osallistua projektiin, jossa siirsimme sähkönmyyntisopimuksia asiakastietojärjestelmäämme. Se herätti mielenkiintoni teknisiä töitä ja sähkökaupan tiedonvaihtoa kohtaan.

Sen jälkeen olen ollut mukana monenlaisissa projekteissa. Minulla on ollut monia titteleitä, esimerkiksi myyntineuvottelija, palveluasiantuntija ja stream-koordinaattori, mutta tittelit eivät ole riittäneet kuvaamaan koko tehtäväkuvaani."

KUVAT ISTOCK

Lahjoitus Mieli ry:lle

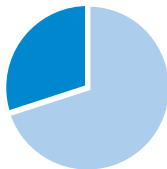
Vaasan Sähkö on lahjoittanut 10 000 euroa Mieli ry:lle. Tuellamme vahvistetaan nuorten mielenterveystaitoja sekä tarjotaan keskusteluapua kriisitilanteissa.

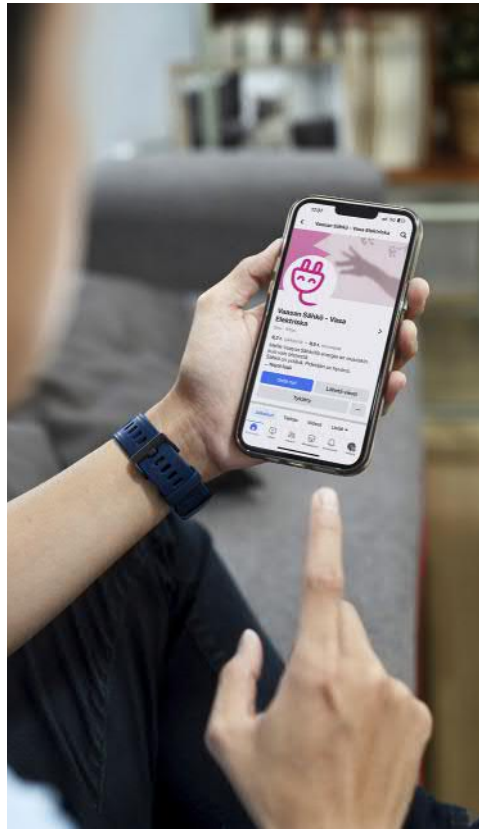
Älymittariurakka jatkuu sujuvasti

Maaliskuussa 2023 alkaneessa ja vuoden 2024 loppuun päättyvässä hankkeessa vaihdamme älysäähkmittarit lähes 70 000 asiakkaalle. Nyt tilanne on tämä:

Mittareita on asennettu noin 20 000 eli noin 30 %.

Lue lisää: vaasansahkoverkko.fi/alymittari

Seuraa meitä somessa!

Hyötyä ja hupia Vaasan Sähkön somessa

Oletko hankkinut itsellesi Halloween-nimen, arvuutellut murre-sanoja tai osallistunut välipäiväbingoon? Tai ehkäpä perehtynyt sähkömarkkinoiden tuleviin näkymiin ja tutustunut vinkkeihin sähkökatkon varalle? Jos olet, olet mahdollisesti löytänyt tiesi Vaasan Sähkön someen.

Jos et ole, kannattaa ottaa somekanavamme seurantaan viimeistään nyt! Löydät meidät mm. Facebookista, Instagramista ja TikTokista. Luvassa on tiukkaa asiaa, kiinnostavia ilmiöitä – ja aina välillä myös kunnan naurut.

Asiakaspalaute

"Lehti oli niin hyvä, että aion säilyttää sen. Ja odotan seuraavaa numeroa."

Piirustuskilpailu alakouluille

Vaasan Sähköverkko järjestää piirustuskilpailun jakelualueensa alakouluille. Lue lisää: vaasansahkoverkko.fi/piirustuskilpailu

Oman sähkökäyttöpaikkasi tiedot Datahubista

Kantaverkkoyhtiö Fingridin Datahub-asiakasportaalissa kaikki sähkökäyttäjät löytävät tietoa omista sähkökäyttöpaikoista. Portaalissa on muun muassa tietoa sähkösoituksesta sekä käyttöpaikasta ja sen energiankulutuksesta. Näet myös, miten tietojasi on käsitelty. Katso omat tietosi: oma.datahub.fi

Kiitos lukijakyselyyn vastanneille!

Kyselimme viime vuoden lopulla palautetta Nette-lehdestä, ja saimme yli 13 000 vastausta. Kyselyn perusteella Nette on toiseksi suosituin asiakasetumme, ja sitä luetaan erittäin mielellään. Kiitos palautteesta ja ideoista, jotka auttavat meitä kehittämään lehteä. Osallistujien kesken arvottujen palkintojen voittajille on ilmoitettu henkilökohtaisesti.

KUVAI ISTOCK

Alennusta muuttopalveluihin!

Muutto hämmöttää, mutta kuljetus uupuu? Meidän asiakkaanamme saat 10 prosentin alennuksen muuttopalveluihin, joita Niemi tarjoaa juuri sinun tilanteeseesi sopivasti. Lue tästä ja muista eduistasi: vaasansahko.fi/asiakasedut

Ilmoituskanava väärinkäytösten epäilyistä

Vaasan Sähkö -konsernin niin sanottu whistleblowing-ilmoituskanava löytyy nyt verkosta. Kanavaa voi käyttää kuka tahansa, joka kokee, että rikomme konsernimme toimintaohjeita tai voimassa olevia lakeja ja asetuksia. Ilmoituskanava on luottamuksellinen, ja sen kautta ilmoituksen voi jättää täysin anonyyminä. Huomaathan, että kanava ei ole esimerkiksi asiakaspalautteita, reklamatioita tai vikailmoituksia varten. Lue lisää: vaasansahko.fi/ilmoituskanava

LUETKO NETTE-ASIAKASLEHTEÄMME?

9 % Kyllä, kannesta kanteen

62 % Kyllä, selailen lehteä

23 % En lue ollenkaan

6 % En muista

Tuulivoimaloiden lapojen kierrätys kehittyy

Tuulivoimalan lapojen kierrätys on perinteisesti ollut hankalaa, mutta ratkaisut monipuolistuvat ja kehittyvät. Suomessa lavat voidaan kierrättää sementin raaka-aineeksi.

Miksi tuulivoimalan lapoja on hankala kierrättää?

Suomen Tuulivoimayhdistyksen mukaan tuulivoimalat voidaan kierrättää 85–95-prosenttisesti. Voimaloiden hankalimmin kierrätettävä osa on niiden lavat. Ne valmistetaan muovikompositista – samasta materiaalista kuin esimerkiksi sählymailat, hiihtosauvat ja veneet.

Muovikompositia suositaan, koska se on kestävä ja kevyttä. Miinuspuoli on sen huono kierrätettävyys. Materiaali on yhdistelmä useita eri aineita, joiden erottelu kierrätykseen on hankalaa.

Muovikompositijäte soveltuu heikosti jätteenpoltoon, sillä materiaalin lämpöarvo on huono, ja se tuottaa palaessaan paljon tuhkaa. Muovikompositijätettä sijoitetaan myös kaatopaikoille. Euroopassa tuulivoima-ala kieltää tämän vuodesta 2025 alkaen, Suomessa kielto on ollut voimassa jo pitkään.

Suomen tuulivoimalakanta on nuorta, ja voimaloita on purettu melko vähän. Vuonna 1999 rakennetut, ensimmäiset megawattiluokan voimalat Porissa, purettiin vasta vuonna 2022. Niiden lavat kierrätettiin energiaksi ja sementin raaka-aineeksi ympäristöministeriön rahoittamassa KiMuRa-hankkeessa. Tuulivoimaloita puretaan Suomessa isommissa määrin vasta 2030–2040-luvuilla.

”Tuulivoima-ala on tarttunut muovikompositiiongelmaan proaktiivisesti Suomessa ja Euroopassa. Erilaisia ratkaisuja kehitetään jatkuvasti”, Suomen Tuulivoimayhdistyksen operatiivinen johtaja **Heidi Paalatie** kertoo.

Millaisia ratkaisuja on löydetty?

KiMuRa-hanke on hyvä esimerkki toimivasta ratkaisusta. Hankkeeseen osallistui kiertotaloustoimija Kuusakoski Oy, kierrätetyn materiaalin käyttäjä Finnsementti, kompositituotteiden valmistajia sekä loppukäyttäjiä edustavia tahoja, kuten Suomen Tuulivoimayhdistys ry ja Venealan Keskusliitto Finnboat ry.

Toimijat kehittivät muovikompositijätteen käsittelyyn kustannustehokkaan kotimaisen ratkaisun, jonka ansiosta 50 prosenttia jätteestä voidaan hyödyntää klinkkerinä, joka on sementin raaka-aine. Loput 50 prosenttia voidaan käyttää klinkkerin valmistuksen polttoaineena.

”Keski-Euroopassa tätä kierrätystapaa on käytetty jo pidempään.”

Tapa on nyt toiminnassa Suomessakin. Kuusakoski vastaanottaa yritysten muovikompositijätettä keräyspihoillaan ympäri maan ja murskaa ja käsittelee jätteen Hyvinkäällä. Finnsementti hyödyntää murskeen sementin valmistuksessa.

”Viime kesänä, kun Haminassa purettiin tuulivoimaloita, lavat menivät Hyvinkäälle.”

Myös muita tapoja lapojen kierrätykseen kehitetään. Yksi esimerkki on kemiallinen kierrätys, jossa muovikompositin raaka-aineet erotetaan toisistaan kemiallisesti ja saadaan näin hyötykäyttöön.

Käytettyjen tuulimyllyjen lapoja uusioikäytetään myös kalustemateriaalina. Yksi esimerkki kalusteita valmistavista firmoista on kotimainen Lapa Recycling.

Onko tuulisähkö ekologinen valinta?

Tuulisähkö on uusiutuvaa energiaa, eikä sen tuotannossa synny ilmastopäästöjä. Tuulivoiman vaikutukset ilmastoon ovat sen elinkaaren aikana pienemmät kuin sellaisen energiantuotannon, joka perustuu fossiilisiin polttoaineisiin.

Vaikka tuulivoimaloiden kierrätysaste ei ole sataprosenttinen, on se kuitenkin hyvin korkea, ja sitä pyritään parantamaan. Paalatie muistuttaa, että kaikilla energiantuotantomuodoilla – myös uusiutuvalla energialla – on aina vaikutuksia ympäristöön.

”Kysymys on siitä, että haluamme elää yhteiskunnassa, jossa käytetään sähköä ja muuta energiaa koko ajan kasvavissa määrin ja jossa kaikki nojaa digitaalisuuteen.”

Avaruuskeskus auttaa yrityksiä

Avaruusala on murroksessa. Merenkurkun avaruuskeskus Kvarken Space Center varmistaa, että paikalliset yritykset saavat hyödyn irti uudesta avaruustaloudesta.

Teksti **ELINA VIRONEN** Kuvat **LINUS LINDHOLM**

IDEA: Innovaatioita avaruusdatasta

Kvarken Space Center on avaruustalouden keskittyvä innovaatiokeskus, jossa suomalaiset, ruotsalaiset ja norjalaiset tutkijat tekevät yhteistyötä Merenkurkun yritysten ja oppilaitosten kanssa. Se toimii Vaasassa Vaasan yliopiston alaisuudessa.

”Ruotsilla ja Norjalla on perinteistä avaruusteollisuutta, kuten raketien kehittämistä ja laukaisua. Suomella taas on toimintaa uudessa avaruustaloudesta. Meillä keskitytään lähiavaruuden satelliitteihin ja siihen, miten niiden datasta saadaan kehitettyä palveluita ja innovaatioita”, avaruuskeskuksen johtaja, professori **Heidi Kuusniemi** selittää.

Avaruustalous tarkoittaa avaruusteollisuuden liiketoimintaa. Se on nyt murroksessa. Kuusniemi puhuu jopa vallankumouksesta.

Valtiolliset toimijat eivät ole enää ainoita, jotka lähettävät avaruusteknologiaa avaruuteen. Myös pienet kaupalliset toimijat rakentavat esimerkiksi satelliitteja ja ostavat niille kantorakettikytejä avaruuteen toisilta kaupallisilta toimi-

Kvarken Space Center on Vaasan yliopiston alaisuudessa toimiva avaruustalouden innovaatiokeskus Vaasassa. Mukana on suomalaisia, ruotsalaisia ja norjalaisia toimijoita.

Se auttaa Merenkurkun yrityksiä hyödyntämään avaruusdataa liiketoiminnassaan ja kouluttaa opiskelijoita ja asiantuntijoita. Keskus sai alkunsa EU-rahoitteisessa pohjoismaisessa yhteistyöprojektissa vuosina 2019–2022. Se toimii hankerahoituksella, ja tavoitteena on pysyvä toiminta.

joilta. Tämä on mahdollista teknologian kehityksen ja halpenemisen ansiosta.

Avaruuskeskuksellakin on oma maitopurkin kokoinen satelliittinsa. Se lähtee kiertoradalle tänä vuonna, ja sen data avataan koko tiedeyhteisön käyttöön.

”Yhdellä kantoraketilla avaruuteen voidaan lähettää kymmeniä tai jopa sata satelliittia kerralla”, kertoo avaruuskeskuksessa laboratorioinsinöörinä ja Vaasan Sähköverkollakin työskentelevä väitöskirjatutkija **Jaakko Yliaho**.

VAIKUTUKSET: Hyötyä monille aloille

Keskus auttaa alueen yrityksiä hyödyntämään avaruusdataa liiketoiminnassaan ja kasvattamaan toimintaansa.

Se on mukana useissa hankkeissa. Yksi näistä on Euroopan avaruusjärjestön ESA:n Suomen yrityskehittämö, joka auttaa avaruusalan startup-yrityksiä rahoituksen saamisessa ja eurooppalaisten yhteistyökumppaneiden löytämisessä.

”Suomessa on paljon avaruusalan yrityksiä. Jos yritys käyttää vaikkapa karttadataa, on se automaattisesti avaruusalan yritys”, Kuusniemi sanoo.

Satelliittidatan avulla voidaan ennustaa, paljonko tuuli- ja aurinkoenergiaa on saatavilla, tai seurata ilman ja veden laatua. Infrastruktuuri ja osittain tietoliikennekin perustuvat satelliittidataan. Hyper-spektrikameroilla voidaan muun muassa kuvata lehtivihreää ja tutkia kasvillisuutta.

Suomalainen ilmasta proteiinia valmistava Solar Foods on esimerkki ESA:n Suomen yrityskehittämön alumniyrityksistä. Sen innovaatiolla voitaisiin ruokkia ihmisiä paitsi maanpäällä myös pitkillä avaruuslennoilla.

”Avaruusteknologiaa voidaan hyödyntää myös arkipäivän sovelluksissa. Se on mielestäni mielenkiintoinen polku”, Yliaho sanoo.

Avaruuskeskus tekee myös aktiivisesti yhteistyötä oppilaitosten kanssa. Se järjestää avaruusaiheisia kursseja ja koordinoi ainoana Suomessa Yhdysvaltain avaruusjärjestön NASA:n vuosittain järjestämän koodausmaratonin, jossa opiskelijat kehittävät ratkaisuja NASA:n antamiin tehtäviin.

TULEVAISUUS: Lisää toimijoita avaruusverkostoon

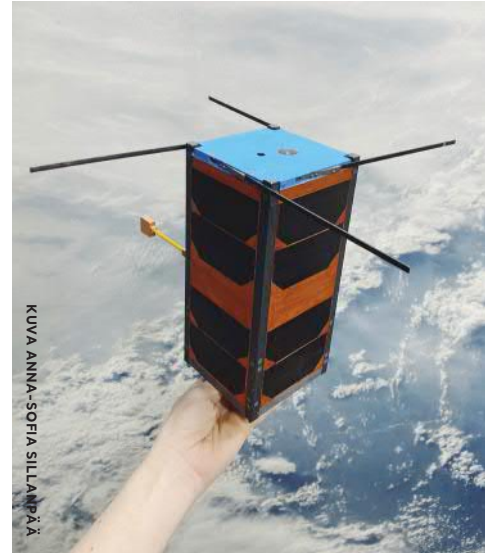
Kvarken Space Center on hyvässä kasvussa: se julkaisee tieteellisiä artikkeleita reippaalla tahdilla, osallistuu koodausmaratoneihin, ja sen kursseilla riittää opiskelijoita. Tavoitteena on synnyttää yhä enemmän uusia yrityksiä, jotka hyödyntävät avaruusdataa tai ovat mukana avaruusteollisuudessa.

”Verkostossamme on jo muutama startup-yritys, joissa olemme olleet myötävaikuttamassa positiivisesti”, Kuusniemi kertoo.

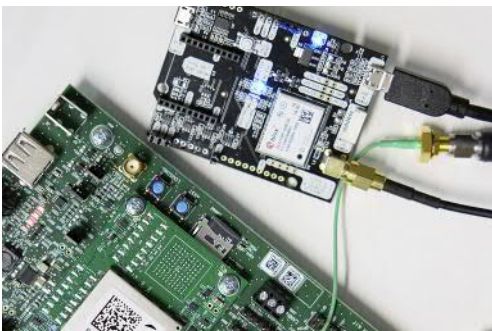
Avaruuskeskuksen toiminta rahoitetaan useiden eri tutkimus-, kehitys- ja innovaatiohankkeiden rahoituksilla. Niitä toivotaan tulevaisuudessa lisää.

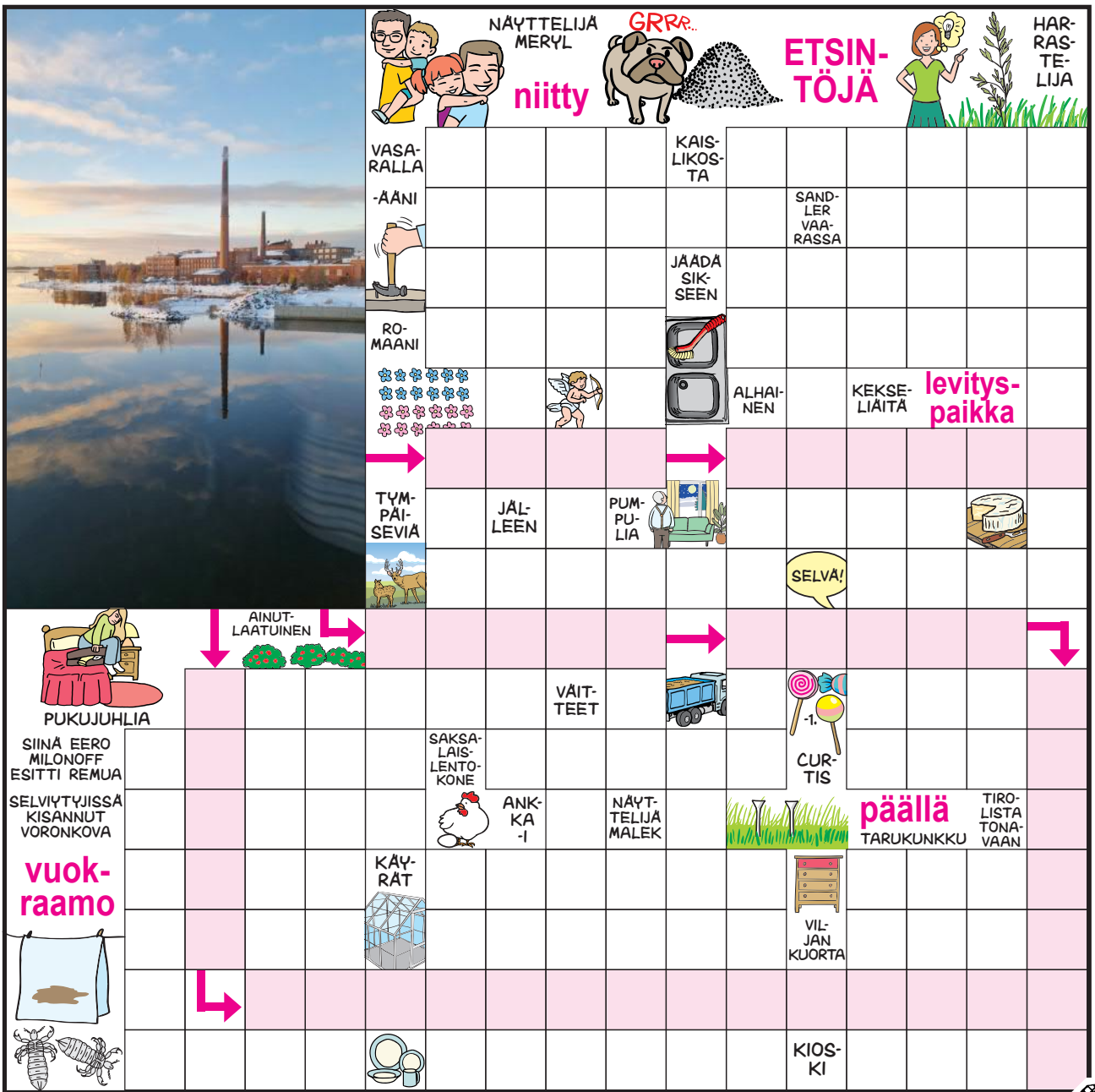
Vaasa on avaruuskeskukselle loistava toimintapaikka, koska alueella on paljon teknillisen alan osaamista. Kuusniemi kertoo, että avaruus- ja energia-ala tukevat toisiaan.

”Esimerkiksi aurinkoenergia-tekniologia on tärkeässä roolissa satelliiteissa.” ●

Yliaho ja Kuusniemi pitävät käsissään Kit-Sat-opedussatelliittia. Havainnekuva yllä esittää Kvarken Space Centerin satelliittia, joka voitti ilmailun lipun avaruuteen Saksan avaruushalinnon kisassa vuonna 2022. Se laukaistaan avaruuteen tänä vuonna. Satelliitissa on mukana VTT:n, Aalto-yliopiston ja kotimaisen Aurora Propulsion Technologies -yrityksen teknologiaa. Satelliitti saa energiaa aurinkopaneeleista.

www.sanaris.fi / laadinta Erkki Vuokila, ulkoasu Heli Kärkkäinen

NIMI

LÄHIOSOITE

POSTINUMERO JA -TOIMIPAIKKA

PUHELIN

Palauta **10.3.2024** mennessä osoitteeseen: nette@vaasansahko.fi tai "Nette-ristikko" Vaasan Sähkö Oy, PL 26, 65101 Vaasa

Ristikon oikein ratkaisseiden kesken arvomme **2 kpl Jokipii Pellavan keittiöpyyhesettejä** (arvo n. 25 €).

Edellisen **Nette-ristikon voittajat**: Helena Ingo, Vaasa Erkki Kokkonen, Vaasa

Emme säilytä ristikkokisaan osallistuneiden yhteystietoja arvonnan jälkeen.

VAIHTELUA MAUSTEILLA

Kokeile savupaprikan sijasta tavallista paprikajauhetta tai mausteisempaan makuun garam masalaa tai currya.

Resepti **MINNA RAUTIO-PAKASTE**
Kuva **MARI LAHTI**

Kuin lämmin halaus

Lautasellinen lempeän makuista purjo-perunasosekeittoa lämmittää talven keskellä ihanasti. Yrteillä maustettu keitto saa lisäpotkua savupaprikaöljystä.

Käsittele ensin kasvikset. Pese, kuori ja lohko perunat. Leikkaa purjo pituussuunnassa puoliksi ja huuhtele. Viipaloi purjon vaalea osa noin 1 cm:n viipaleiksi.

Pehmennä purjo. Kuullota purjo öljyssä isossa kattilassa pehmeäksi, noin 10 minuuttia. Ota $\frac{3}{4}$ dl purjoa erikseen koristelua varten.

Valmista keitto. Lisää perunat, vesi, suola ja mausteet kattilaan. Kuumenna keitto kiehuvaan ja keitä, kunnes perunat ovat kypsiä. Soseuta keitto sauvasekoittimella sileäksi.

Viimeistele ruoka. Lämmitä öljy ja savupaprikajauhe pienessä kattilassa tai pannussa. Jaa keitto lautasille. Lisää koristepurjot ja valuta pinnalle paprikaöljyä. Tarjoa leivän kanssa.

Neljän hengen annokseen tarvitset:

6–7 jauhoista perunaa
3 purjoa
2 rkl oliiviöljyä
8 dl vettä
1 tl suolaa
1 tl kuivattua rakuunaa tai timjamia
 $\frac{1}{2}$ tl mustapippuria

MAUSTEÖLJYYN:
4 rkl oliiviöljyä
1 tl savupaprikajauhetta

HELPOTA ARKEASI

Heivaa paperilasku

Sujahtaako postilaatikkoosi edelleen paperinen sähkölasku? Valitse sen tilalle sähköpostilasku!

Sähköpostilaskun etuja

1. Virtuaaliviivakoodilla maksaminen on helppoa ja nopeaa.
2. Voit tarpeen mukaan tallentaa laskun tiedostona tai tulostaa sen.
3. Lasku saapuu ajallaan eikä kastu postilaatikossa.

Lue lisää sähköisistä maksutavoista
vaasansahko.fi/eroonpaperilaskusta

